

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2537

[Total No. of Pages : 3

[5302] - Ext.- 31

M.A. (Part - I) (External)

SANSKRIT

वाल्मीकिरामायण - किष्किन्धाकांड व शुकनासोपदेश
(2013 Pattern) (Paper - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- 2) Figures to the right indicate marks.
उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

Q1) A) Translate into English or Marathi any two of the following.

[10]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजीत अथवा मराठीत भाषांतर करा.

- i) श्रुत्वा तु तस्य निनदं सर्वभूतप्रकम्पनम्।
मदश्रैकपदे नष्टः क्रोधश्चापादितो महान्॥
ततो रोषपरीताङ्गो वाली से कनकप्रभः।
उपरक्त इवादित्यः सदयो निष्प्रभतां गतः॥
- ii) वालिप्रणिहितावेव शङ्केऽहं पुरुषोत्तमौ।
राजानो बहुमित्राश्च विश्वासो नात्र हि क्षमः॥
अरयश्च मनुष्येण विज्ञेयाश्छद्मचारिणः।
विश्वस्तानामविश्वस्ताश्छिद्रेषु प्रहरन्त्यपि॥
- iii) राजा दशरथो नाम द्युतिमान्धर्मवत्सलः।
चतुर्वर्ण्यं स्वधर्मेण नित्यमेवाभिपालयन्॥
न द्वेष्टा विदयते तस्य स तु द्वेष्टि न कंचन।
स तु सर्वेषु भूतेषु पितामह इवापरः॥

P.T.O.

B) Translate into English or Marathi any two of the following. [10]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजीत अथवा मराठीत भाषांतर करा.

- i) न हयेवंविधमपरमपरिचितमिह जगति किञ्चिदस्ति यथेयमनार्या। लब्धापि खलु दुःखेन परिपाल्यते। दृढगुणपाशसन्दाननिष्पन्दीकृतापि नश्यति।
- ii) सततममूलमन्त्रशाम्यः विषमो विषयविषास्वादमोहः। नित्यमस्नानशौचबाध्यः बलवान् रागमलावलेपः। अजस्रमक्षपावसानप्रबोधा घोरा च राज्यसुखसन्निपातनिद्रा भवति, इत्यतः विस्तरेणाभिधीयसे।
- iii) परस्परविरूद्धञ्चेन्द्रजालमिव दर्शयन्ति प्रकटयति जगति निजं चरितं तथाहि सततम् उष्माणमारोपयन्त्यपि जाड्यमुपजनयति उन्नतिमादधाना अपि नीचस्वभावतामाविष्करोति।

Q2) A) Explain with reference to context any two of the following. [10]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे ससन्दर्भ स्पष्टीकरण द्या.

- i) नूनं पखशता सीता सापि शोचत्यहं यथा।
- ii) न हयबुद्धिङ्गतो राजा सर्वभूतानि शास्ति हि ।
- iii) नष्टचन्द्रमिव व्योम न व्यराजत मेदिनी।

B) Explain with reference to context any two of the following. [10]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे ससन्दर्भ स्पष्टीकरण द्या.

- i) इन्द्रियहरिणहारिणी च सततमतिदुरन्त्येमुपभोगमृगतृष्णिका।
- ii) स्वललाटं त्वगन्तरिततृतीयलोचनम् आशङ्कन्ते।
- iii) अशिशिरोपचारहार्योऽतितीव्रः : दर्पदाहज्वरोष्मा।

Q3) Critically appreciate किष्किन्धाकांड. [20]

किष्किन्धाकांडाचे विवेचक रसग्रहण करा.

OR

Describe critically a dialogue between राम and वाली

राम आणि वाली यांतील संवादाचे चिकित्सक वर्णन करा.

Q4) Explain a sayings 'गद्यं कवीनां निकषो वदन्ति' with reference to शुक्रनासोपदेश. [20]

'गद्यं कवीनां निकषो वदन्ति' या उक्तीचे शुक्रनासोपदेशेच्या आधारे स्पष्टीकरण करा.

OR/किंवा

Explain how शुक्रनासोपदेश throws light on characters of शुक्रनास and चंद्रापीड.

शुक्रनास आणि चंद्रापीड यांच्या व्यक्तिमत्त्वावर शुक्रनासोपदेश कसा प्रकाश टाकतो ते स्पष्ट करा.

Q5) Write critical notes on any two of the following.

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर विवेचक टीपा लिहा.

i) Advantages of गुरूपदेश

गुरूपदेशाचे लाभ

ii) तारा

iii) Hanumān praised by Rāma

रामाने हनुमाची केलेली स्तुती

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3957

[5302]-Ext-32

[Total No. of Pages : 3

M.A. (Part - I) (For External)
SANSKRIT (Vedic Literature)

I.2: वैदिक वाङ्मय
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instruction to the candidates:

- सूचना : 1) All questions are compulsory.
सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) Figures to the right indicate full marks.
उजविकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q1) Translate with notes into English or Marathi (any four) of the following:[20]

पुढीलपैकी कोणत्याही चार ऋचांचे इंग्रजीत अथवा मराठीत सटीप भाषांतर करा.

- a) इ॒मा गा॒वः॑ सर॒मे या ऐ॒च्छः
परि॑ दि॒वो अ॒न्तो॑न्सु॒भगे॑ प॒त॑न्ती।
कस्त॑ ए॒ना अ॒व
सृ॒जा॒दयु॑ध्दु॒युता॑स्मा॒कमा॒यु॒धा स॑न्ति ति॒ग्मा॑॥
- b) नमः॑ पु॒रा ते॑ वरू॒णोत॑ नून॒मुता॑परं॒ तुवि॑जात ब्रवाम।
त्वे हि॒ कं प॑र्वते॒ न श्रि॒तान्य॑प्र॒च्युता॑नि दू॒ळभ॑ व्र॒तानि॑॥
- c) या॒ ते अ॒ष्टा गो॑ओ॒पशा॑ऽऽघृ॒णे प॑शुसा॒धनी॑।
तस्या॑स्ते सु॒म्नमी॑महे॥
- d) इ॒यं वि॒सृष्टि॑र्यत॒ आब॑भूव यदि॑ वा दधे यदि॑ वा न।
यो अ॒स्या ध्य॑क्षः पर॒में व्यो॑म॒न्सो अ॒ङ्ग वे॑द यदि॑ वा न वेद॥
- e) कथं॑ म॒हे अ॒सुरा॑या॒ब्रवी॑रिह॒ कथं॑ पि॒त्रे ह॑रये॒ त्वेष॑नृ॒म्णः।
पृ॒श्निं वरू॑ण दक्षि॑णां ददा॒वान् पु॒नर्म॑ध॒ त्वं मन॑साचि॒कित्सीः॑॥
- f) सि॒ंह इ॒वास्ता॑नीद् द्रु॒वयो॑ वि॒ब॒धोऽभि॑क्र॒न्दं नृ॑षभो वा॒सिता॑मि॒व।
वृ॒षा त्वं व॑ध्र॒यस्ते स॑प॒त्नो ए॒न्द्रस्ते॑ शु॒ष्मो॑ अभि॒माति॑षाहः॥

P.T.O.

Q2) Explain with reference to context any four of the following: [20]

पुढीलपैकी कोणत्याही चार वाक्यांचे ससन्दर्भ स्पष्टीकरण द्या.

- चरन्वै मधु विदन्ति चरन्स्वादु उदुम्बरम्।
- कृत्तिकास्वप्नि मादधीत।
- आत्मा वारे द्रष्टव्यः श्रोतव्यः मन्तव्यः निदिध्यासितव्यः
- ज्योतिर्ह पुत्रः परमे व्योमन्।
- येनाहं नामृता स्यां किमहं तेन कुर्याम्?
- ताः होवाच किमेतद्यक्षमिति।

Q3) Write detailed notes on any two of the following: [20]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर सविस्तर टीपा लिहा.

- Dialogue hymns of the ऋग्वेद
ऋग्वेदातील संवादसूक्ते
- वरुण as depicted in the ऋग्वेद & अथर्ववेद
ऋग्वेद आणि अथर्ववेदात चित्रित केलेला वरुण
- Philosophical hymns of the ऋग्वेद
ऋग्वेदातील तत्वज्ञानपर सूक्ते
- अश्विना

Q4) Attempt any two of the following: [20]

कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा

- Write an essay on चत्वारि पदजातानि.
'चत्वारि पदजातानि' यावर निबंध लिहा.
- Discuss principles of etymology given by यास्क
यास्कांनी दिलेल्या निर्वचनांच्या तत्वांची चर्चा करा.
- आचार्य quoted by यास्क
यास्कांनी उद्धृत केलेले आचार्य.

Q5) Write short notes on any four of the following :

[20]

पुढीलपैकी कोणत्याही चार विषयावर संक्षिप्त टीपा लिहा.

- a) गोत्रमंडले.
- b) Branches of यजुर्वेद.
यजुर्वेदाच्या शाखा.
- c) Meaning of the word ब्राह्मण.
ब्राह्मण शब्दाचा अर्थ.
- d) अष्टकरचना.
- e) Myths in the ब्राह्मणस.
ब्राह्मणगंथामधील आख्यायिका.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2538

[Total No. of Pages : 8

[5302] - Ext.- 33

M.A. (Part - I) (For External)

SANSKRIT (Paper - III) (Group - A) साहित्य

अभिज्ञान शाकुन्तलम्, शिशुपालवधम् (3 - 4 सर्ग)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Q1) a) Translate any two of the following into English or Marathi. [10]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजीत किंवा मराठीत भाषांतर करा.

- i) इदं किल व्याजमनोहरं वपु -
स्तपक्षमं साधयितुं य इच्छति।
ध्रुवं स नीलोत्पलपत्रधारया
शमीलतां छोत्तुमृतिर्व्यवस्यति॥
- ii) विचिन्तयन्ती यमनन्यमानसा
तपोधनं वेत्सि न मानुपस्थितम्।
स्मरिष्यति त्वां न स बोधितोऽपि सन्
कथां प्रमत्तं: प्रथम कृतामिव॥
- iii) भवन्ति नम्रास्तरवः फलागमैः
नवाम्बुभिर्दूरविलम्बिनो घनाः।
अनुद्धताः सत्पुरुषाः समृद्धिभिः
स्वभाव एवैष परोपकारिणाम्॥

b) Explain with reference to the context any two of the following. [10]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा

- i) त्रिशङ्कुरिवान्तराले त्रिष्ठ।
- ii) अर्थो हि कन्या परकीय एव।
- iii) चिरस्य वाच्यं न गतः प्रजापतिः।

P.T.O.

Q2) Critically appreciate Ist or Vth act of the शाकुन्तलम्. [20]

शाकुन्तलाच्या पहिल्या किंवा पाचव्या अंकाचे रसग्रहण करा.

Q3) a) Translate any two of the following into English or Marathi. [10]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजीत किंवा मराठीत भाषांतर करा.

i) कौबेरदिग्भागमपास्य मार्गमागस्त्यमुष्णांशुरिवावतीर्णः।

अपेतयुद्धाभिनिवेशसौम्यो हरिर्हरिप्रस्थमथ प्रतस्थे॥

ii) रथाङ्भर्त्रेभिनव वराय यस्याः पितेव प्रतिपादितायाः।

प्रेम्णोपकण्ठं मुहुरङ्कभाजो रत्नावलीरम्बुधिराबन्ध॥

iii) उदयति विततोर्ध्वरश्मि रज्जावहिमरूचौ

हिमधाम्नि याति चाडस्तम्।

वहति गिरिरयं विलम्बिघण्टाद्वय-

परिवारित वारणेन्द्रलीलाम्॥

b) Explain with reference to the context any two of the following. [10]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा.

i) वणिक्पथे पूगकृतानि यत्र भ्रमागतैरम्बुभिरम्णुराशिः।

ii) क्षणे क्षणे यन्नवतामुपैति तदेव रूपं रमणीयतायाः।

iii) सहस्रसरव्यैर्गगनं शिरोभिः पोदेर्भुव व्याप्य वितिष्ठमानम्।

Q4) Critically appreciate IIIrd canto of शिशुपालवधम्. [20]

शिशुपालवधाच्या तिसऱ्या सर्गाचे विवेचक रसग्रहण करा.

OR/किंवा

Write an essay on Imagination of magha.

माघाच्या कल्पनाशक्तीवर निबंध लिहा.

Q5) Write critical paragraphy any from section A and any one from section B [20]

पुढीलपैकी अ विभागातून कोणत्याही एकावर व ब विभागातून कोणत्याही एकावर विवेचक परिच्छेद लिहा.

- a) i) Charactersketch of कण्व
कणवांची व्यक्तिरेखा
- ii) Importance of ring episode
अंगठी प्रसंगाचे महत्व
- b) i) रैवतकपवतवर्णनम्
Life and date of magha
- ii) माघाचे चरित्र आणि त्याचा काळ

Total No. of Questions : 4]

P2538

[5302] - Ext.- 33

M.A. (Part - I) (For External)

SANSKRIT (Paper - III) (Group - B) वेदान्त

माण्डूक्योपनिषद् With गौडपादकारिका ब्रह्मसूत्र शांकरभाष्य (1.1.1-4,12-19)
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Q1) a) Translate with explanatory notes into English or Marathi any two of the following. [10]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजी किंवा मराठीत विवेचक भाषांतर करा.

- i) अद्वैतं परमार्थो हि द्वैतं तद्भेद उच्यते।
तेषामुभयथा द्वैतं तेनायं न विरुध्यते॥
- ii) भोगार्थं सृष्टिरित्यन्ये क्रीडार्थमिति चापरे।
देवस्यैष स्वभावोऽयमाप्तकामस्य का स्पृहा॥
- iii) चित्तकाला हि येऽन्तस्तु द्वयकालाश्च ये बहिः।
कल्पिता एव ते सर्वे विशेषो नान्यहेतुकः॥

b) Explain with reference to the context any two of the following. [10]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा.

- i) धनप्रज्ञस्तथा प्राज्ञ एक एव त्रिधा स्मृतः।
- ii) मायामात्रमिदं द्वैतमद्वैतं परमार्थतः।
- iii) यथा कायस्तथा सर्वं चित्तदृश्यमवस्तुकम्।

Q2) a) Explain the concept of ओम् according to गौडपाद

गौडपादांच्या मतानुसार ओम् ही संकल्पना स्पष्ट करा.

[16]

OR/किंवा

Write in detail about गौडपाद's contribution to अद्वैत वेदान्त

गौडपादांनी अद्वैत वेदान्ताला दिलेल्या योगदानाविषयी सविस्तर लिहा.

b) Write notes on any two of the following.

[14]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा.

- i) चतुष्पाद ब्रह्म
- ii) तैजसपादः
- iii) उत्पत्तिविचार of गौडपाद

गौडपादांचा उत्पत्तिविषयक दृष्टिकोन.

Q3) a) Translate with explanatory notes into English or Marathi any two of the following. [10]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजी किंवा मराठीत विवेचक टीपांसह भाषांतर करा.

- i) अतः शब्दो हेत्वर्थः। यस्माद्देवे एवग्निहोत्रादीनां श्रेयः साधनानां अनित्यफलतां दर्शयति – ‘तद्येह कर्मचितो लोकः क्षीयत एवमेवामुत्र पुण्यचितो लोक क्षीयते’ त्यादिः।
तथा ब्रह्मज्ञानादपि परं पुरुषार्थं दर्शयति – ब्रह्मविदाप्नोति परम् इत्यादि। तस्माद्यथोक्तसाधन संपत्त्यनन्तरं ब्रह्मजिज्ञासा कर्तव्या।
- ii) तु शब्दः पूर्वपक्षव्यावृत्त्यर्थः। तद् ब्रह्म सर्वज्ञं सर्वशक्तिं जगदुत्पत्तिस्थितिलयकारणं वेदान्तशास्त्रादेवावगम्यते। कथम्। समन्वयात्। सर्वेषु हि वेदान्तेषु वाक्यानि तात्पर्येणैतस्यार्थस्य प्रतिपादकत्वेन समनुगतानि। सदेव सोम्येदमग्र आसीत्।
- iii) जन्माद्यस्य यतः इत्यारभ्य श्रुतत्वाच्च इत्येवमन्तैः सूत्रैः यान्युदाहृतानि वेदान्तवाक्यानि तेषां सर्वज्ञः सर्वशक्तिरीश्वरो जगतो जन्मस्थितित्रयकारणमित्येतस्यार्थस्य प्रतिपादकत्वं न्यायपूर्वं प्रतिपादितम्। गति सामान्योपन्थासेन च सर्वे वेदान्ताश्चेतन कारणवादिन इति व्याख्यातम्।

b) Explain with reference to the context any two of the following. [10]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा.

- i) आनंदमयोऽभ्यासात्।
- ii) यद्यपि शास्त्रप्रमाणकं ब्रह्म तथापि प्रतिपत्तिविधिविषयतयै व शास्त्रेण ब्रह्म समर्प्यते?
- iii) न च प्रमातृत्वमन्तरेण प्रमाणवृत्तिरस्ति।

Q4) a) How शंकराचार्य has interpreted the aphorism तत्तुसमन्वयात्। [16]

शंकराचार्यानी तत्तुसमन्वयात् या सूत्राचे स्पष्टीकरण कसे केले आहे?

OR/किंवा

Explain the importance of अध्यास in शंकराचार्य's अद्वैत philosophy.

शंकराचार्यांच्या अद्वैत तत्वज्ञानात अध्यासाचे महत्व स्पष्ट करा.

b) Write notes on any two of the following. [14]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा.

i) Difference between धर्मजिज्ञासा and ब्रह्मजिज्ञासा
धर्मजिज्ञासा आणि ब्रह्मजिज्ञासा यातील फरक.

ii) साधनचतुष्टय

iii) Different interpretations of the word अथ
अथ य शब्दाची वेगवेगळी स्पष्टीकरणे

Total No. of Questions : 5]

P2538

[5302] - Ext.- 33
M.A. (Part - I) (For External)
SANSKRIT GRAMMAR (Paper - III) (Group - C)
अष्टाध्यायी 3.2.1 to 3.2.188
सिद्धान्तकौमुदी अजन्तपुल्लिङ्गप्रकरण महाभाष्य पष्पशाहिनक
परमलघुमञ्जुषा कारकप्रकरण
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Q1) Explain fully any four of the following.

[20]

पुढीलपैकी कोणत्याही चारांचे संपूर्ण स्पष्टीकरण करा।

i) आतोऽनुपसर्गे कः	ii) आङि ताच्छिल्ये
iii) गमश्च	iv) स्थ : क च
v) आत्ममाने स्वश्च	
vi) निष्ठा	

Q2) Explain with reference to the context any four of the following.

[20]

पुढीलपैकी कोणत्याही चारांचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा।

- i) एङ्हस्वात् इति सम्बुद्धिलोपः। हे हरे।
- ii) एकसंज्ञाधिकारात्सिद्धे शेषग्रहणं स्पष्टार्थम्।
- iii) सुडिति प्रत्याहारः। स्वादिपञ्चवचनानि स्युरक्लीबस्य।
- iv) शीभावं प्रत्येव विभाषेत्युक्तम्। अतो नाकच् किन्तु कप्रत्यय एव। वर्णाश्रमेतरकाः।
- v) ज्ञातिधनवाचिनस्तु स्वाः ज्ञातयोऽर्था वा।
- vi) सुपि च इति दीर्घो मद्यपि परस्तथापीह न प्रवर्तते। सन्निपात परिभाषा विरोधात् नामि इत्यनेन त्वारम्भसामर्थ्यात् परिभाषा बाध्यते ।
- vii) सुपि च

Q3) Write descriptive paragraphs on any two of the following according to paramalaghu manjusa. [20]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर परमलघुमञ्जुषाप्रमाणे सविस्तर परिच्छेद लिहा।

i) करण	ii) सम्प्रदान
iii) कर्म	iv) कर्ता

Q4) Write in detail any two of the following. [20]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर सविस्तर परिच्छेद लिहा।

i) साधुशब्द	ii) शब्दनित्यत्वपक्ष
iii) शब्दार्थसम्बन्ध	iv) व्याकरण प्रयोजन

Q5) Explain any four of the following questions relevant rules of panini. [20]

पाणिनीची योग्यती सूत्रे उद्कृत करून पुढीलपैकी कोणतीही चार रूपे स्पष्ट करा।

- i) प्रियङ्गुः
- ii) क्लेशापहः
- iii) प्रभाक्ः
- iv) दर्शनीयमानी
- v) सोमयाजी
- vi) यशस्करी
- vii) रामः
- viii) रामम्
- ix) रामाय
- x) हरेः

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2539

[Total No. of Pages : 2

[5302] - Ext.- 34

M.A. (Part - I) (External)

SANSKRIT (Paper - IV)

सिद्धान्तकौमुदी – कारक, भाषाशास्त्राची – मूलतत्त्वे, संस्कृतनिबन्ध
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
उजवीकडिल अंक गुण दर्शवितात.

Q1) Explain fully any four of the following:

[20]

पुढीलपैकी कोणत्याही चारांचे पूर्ण स्पष्टीकरण करा-

- i) कर्मणि द्वितीया।
- ii) लक्षणेत्थम्भूतारख्यानभागवीप्सासु प्रतिपर्यनवः।
- iii) उभयप्राप्तौ कर्मणि।
- iv) ध्रुवमपायेऽपादानम्।
- v) स्वतन्त्र : कर्ता।
- vi) विभाषा गुणेऽस्त्रियाम्।

Q2) Explain प्रथमा विभक्ति OR षष्ठी विभक्ति as described in Siddhantakaumudi. [12]

सिद्धान्तकौमुदीत वर्णिल्यानुसार प्रथमा विभक्ति किंवा षष्ठी विभक्ति स्पष्ट करा.

Q3) Write notes on any three of the following:

[18]

पुढीलपैकी कोणत्याही तिहींवर टिपा लिहा:

- i) संप्रदानकारकम्।
- ii) अपादानकारकम्
- iii) कर्मकारकम्
- iv) तृतीया विभक्तिः
- v) कर्मप्रवचनीयाः

P.T.O.

Q4) Explain the geneological classification of languages. [20]
भाषेचे पारिवारिक वर्गीकरण स्पष्ट करा.

OR/किंवा

Describe with examples difference between Vedic & Sanskrit language.
वैदिकभाषा व संस्कृतभाषा यातील फरक सोदाहरण स्पष्ट करा.

Q5) A) Write notes on any two of the following. [20]
पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोवर टीपा लिहा.

- i) Dental alphabets (दन्त्यावर्ण व संध्यक्षर) & Diphthong
- ii) Phone (स्वन)
- iii) बाह्यप्रयत्नाः।

B) Write an essay in sanskrit on any one topic given below. [10]
खाली दिलेल्या विषयांपैकी कोणत्याही एका विषयावर संस्कृतमधून निबंध लिहा.

- i) वृक्षाः सत्पुरुषाः खलु।
- ii) कविः भासः।

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2540

[Total No. of Pages : 3

[5302] - Ext.- 35
M.A. (Part - II) (External)
SANSKRIT (Paper - I)
विदुरनीती, स्वप्नवासवदत्तम्
(Vidurneeti & Swapnavasavadattam)
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
सर्व प्रश्न सोडवणे अनिवार्य आहे.
- 2) *Figures to the right indicate marks.*
उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

Q1) A) Translate into English or Marathi Any two of the following. [10]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजीत अथवा मराठीत भाषांतर करा.

i) ततः प्रविशति विदूषकः।

विदूषकः - अदय खलु देवीवियोगविधुरहृदयस्य तत्रभवतो वत्सराजस्य पद्मावतीपाणिग्रहणसमीर्यमाणोऽत्यन्तसुखावहे मङ्गलोत्सवे मदनाग्निदाहोऽधिकतरं वर्तते।

(पद्मिनिकां विलोक्य) अयि पद्मिनिका। पद्मिनिके, किमिह वर्तते।

पद्मिनिका - आर्य वसन्तक, किं न जानासि त्वं

भर्तृदारिका पद्मावती शीर्षवैदनया दुःखितेति।

विदूषक :- भवति, सत्यं न जानामि।

ii) पद्मावती - आर्य , प्रथममुद्घोष्य कः किमिच्छतीत्ययुक्तमिदानीं विचारयितुम्। यदेष भणति तदनुतिष्ठत्वार्थः।

काञ्चुकीयः - अनुरूपमेतद्भवत्याभिहितम्।

चेटी - चिरं जीवतु भर्तृदारिकैवं सत्यवादिनी।

तापसी - चिरं जीवतु भद्रे।

काञ्चुकीय : - भवति, तथा।

P.T.O.

- iii) पद्मावती - (दृष्ट्वा) आर्यपुत्रस्य प्रतिकृत्याः सदृशतया जानामीयमार्यया सदृशीति।
 राजा - देवि, चित्रदर्शनात् प्रभृति प्रहृष्टोदिवन्नामिव त्वां पश्यामि। किमिदम्।
 पद्मावती - आर्यपुत्र , अस्थाः प्रतिकृत्याः सदृशीहैव प्रतिवसति।
 राजा - किं वासवदत्तायाः।
 पद्मावती - आम्।
 राजा - तेनहि शीघ्रमानीयताम्।

B) Translate into English or Marathi any two of the following. [10]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजीत अथवा मराठीत भाषांतर करा.

- i) सामुद्रिकं वणिजं चोरपूर्वं
 शलाकधूर्तं च चिकित्सकं च।
 अरिं च मित्रं च कुशीलवं च
 नैतान् साक्ष्ये त्वधिकुर्वीत सप्त॥
- ii) एकं स्वादु न भुञ्जीत एकश्चाथन्ति चिन्तयेत्।
 एको न गच्छेदध्वानं नैकः सुप्तेषु जागृयात्॥
 एकमेवाद्वितीयं तद्यद्राजान्नावबुध्यसे।
 सत्यं स्वर्गस्य सोपानं पारावारस्य नौखि॥
- iii) विदुरोऽयमनुप्राप्तो राजेन्द्र तव शासनात्।
 द्रष्टुमिच्छति ते पादौ किं करोति प्रशाधि माम्॥
 प्रवेशय महाप्राज्ञं विदुरं दीर्घदर्शिनम्।
 अहं हि विदुरस्यास्य नाऽकल्पो जातु दर्शने॥

Q2) A) Explain with reference to context any two of the following. [10]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा.

- i) अपरिचयात्तु न। श्लेष्यते में मनसि।
 ii) अहो अज्ञातवासोऽप्यत्र बहुगुणः संपदयते।
 iii) परकीयाविव ते हस्तौ संवृत्तौ।

B) Explain with reference to context any two of the following. [10]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण द्या.

- i) समृद्धिरसमृद्धिर्वा स वै पण्डित उच्यते।
- ii) राजा विवदमानेषु निष्यं मूर्खेषु पण्डिताः।
- iii) परीक्ष्यकारिणं धीरमत्यन्तं श्रीर्निषेवते।

Q3) Explain how 'स्वप्नवासवदत्तम्' this title is suitable for a drama. [20]

'स्वप्नवासवदत्तम्' या शीर्षकाची समर्पकता स्पष्ट करा.

OR / किंवा

Which features of Bhāsa we come to know from his drama, स्वप्नवासवदत्तम्
'स्वप्नवासवदत्तम्' मधून भासाच्या शैलीचे कोणते विशेष दिसतात.

Q4) Appreciate critically an advice of विदुर to धृतराष्ट्र [20]

विदुराने धृतराष्ट्राला केलेल्या उपदेशाचे विवेचक रसग्रहण करा.

OR/किंवा

Appreciate stories appeared in विदुर's advice.

विदुराच्या उपदेशात आलेल्या कथांचे रसग्रहण करा.

Q5) A) Write short note (any one) [10]

टीप लिहा. (कोणतीही एक)

- i) भासाची रामायणावरील रूपके
- ii) भास's रूपक रामायण as a source वासवदत्ता

B) Write a short note [10]

एक टीप लिहा.

- i) Advice done by विदुर with numbers.
विदुराने संख्येच्या सहाय्याचे केलेला उपदेश
- ii) पण्डितलक्षणम्

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2541

[Total No. of Pages : 3

[5302] - Ext.- 36

M.A. (Part - II) (External)

SANSKRIT (Paper - II)

Sanskrit Scientific Literature & Arthasangraha
(कृषिपाराशर, संगीतरत्नाकर, सूर्यसिद्धान्त, मयमतम् & बृहत्संहिता)
& (अर्थसंग्रह)
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
उजवीकडिल अंक गुण दर्शवितात.

Q1) Translate the following stanzas into English or Marathi - any 4. [20]

पुढील उताऱ्यांचे मराठी किंवा इंग्रजीत भाषांतर करा - कोणतेही 4.

- i) लोकानामन्तकृत् कालः कालोऽन्यः कलनात्मकः।
स द्विधा स्थूलसूक्ष्मत्वान्मूर्त्तश्चामूर्त्त उच्यते॥
प्राणादिः कथितो मूर्त्तस्त्रुट्याद्योऽमूर्त्तसंज्ञकः।
षड्भिः प्राणैर्विनाडी स्यात् तत्षष्ट्या नाडिका स्मृता॥
- ii) मार्गशिरः सितपक्षप्रतिपत्प्रभृति क्षपाकरेऽषाढाम्।
पूर्वा वा समुपगते गर्भाणां लक्षणं ज्ञेयम्॥
यन्नक्षत्रमुपगते गर्भश्चन्द्रे भवेत् स चन्द्रवशात्।
पञ्चनवते दिनशते तत्रैव प्रसवमायाति॥
- iii) गानक्रियोच्यते वर्णःस चतुर्धा निरूपितः।
स्थायारोह्यवरोही च संचारीत्यथ लक्षणम्॥
स्थित्वा स्थित्वा प्रयोगः स्यादेकस्यैव स्वरस्य यः।
स्थायी वर्णः स विज्ञेयः परावन्वर्थनामकौ॥

P.T.O.

- iv) अहन आदौ परीक्षेत तं कूपं स्थपतिर्बुधः।
सावशेषं जलं दृष्ट्वा तद् ग्राह्यं सर्वसम्पदे॥
क्लिन्ने वस्तुविनाशाय शुष्के धान्यधनक्षयः।
पूरिते तन्मृदा खाते समता मध्यमा मता॥
- v) वृष्टिमूला कृषिः सर्वा वृष्टिमूलं च जीवनम्।
तस्मादादौ प्रयत्नेन वृष्टिज्ञानं समाचरेत्॥
अतो वत्सरराजानं मन्त्रिणं मेघमेव च।
आढकं सलिलस्यापि वृष्टिज्ञानाय शोधयेत्॥
- vi) श्वेतासृक्पीतकृष्णा ह्यगजनिनदा षड्रसा चैकवर्णा।
गोधान्याम्भोजगन्धोपलतुषरहितावाक्प्रतीच्युन्नता या॥
पूर्वोदग्वारिसारा वरसुरभिसमा शूलहीनास्थिवर्ज्या।
सा भूमिः सर्वयोग्या कणदररहिता सम्मताद्यैर्मुनीन्द्रैः॥

Q2) Explain with reference to the context any 4.

[20]

ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा - कोणतेही 4.

- i) ग्रहाणां चरितं प्रादात् मयाय सविता स्वयम्।
ii) कृषिर्धन्या कृषिर्मेध्या जन्तूनां जीवनं कृषिः।
iii) यस्मादतः परीक्ष्यः प्रावृट्कालः प्रयत्नेन।
iv) राशिलिप्ताष्टमो भागः प्रथमं ज्यार्धमुच्यते।
v) कृष्ट्वा गोमयमिश्राणि सर्वबीजानि वापयेत्।
vi) चत्वारो जलदाः प्रोक्ता आवर्तादि यथाक्रमम्।

Q3) Explain - Arrangement of अलंकार s in relation to वर्ण s, as mentioned in संगीतरत्नाकार.

[20]

संगीतरत्नाकरात नोंवलेली, वर्णांच्या संदर्भातील अलंकाररचना स्पष्ट करा.

OR/किंवा

Explain six means of proof with reference to order.

क्रमाच्या सहा प्रमाणांचे विवेचन करा.

Q4) Explain with reference to the context (any four):

[20]

संदर्भासहित स्पष्ट करा (कोणतेही चार):

- i) वेदप्रतिपाद्यः प्रयोजनवदर्थो धर्मः
- ii) तथा च अग्निहोत्रं जुहोति इति वाक्यमनर्थकं स्यात् ।
- iii) सेयं श्रुतिः लिङ्गादिभ्यः प्रबला।
- iv) समाख्या यौगिकः शब्दः।
- v) उत्पत्तिशिष्टगुणबलीयस्त्वमपि पञ्चमं नामधेयनिमित्तमिति केचित्।
- vi) तच्च फलस्वाम्यं तस्यैव थोऽधिकारविशिष्टः।

Q5) Write critical paragraphs on any two of the following.

[20]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर विवेचक परिच्छेद लिहा.

- i) भावनास्वरूपम्।
- ii) मंत्रस्वरूपम्
- iii) अर्थवादः

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3959

[5302]-Ext.-37

[Total No. of Pages : 2

M.A. (Part - II) (External)
SANSKRIT (Grammar Group) (Paper - III)
Siddhantakaumudi (Bhvadi & Samasa)
सिद्धान्तकौमुदी (समास आणि भ्वादि)
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q1) Explain fully any four from the following:

[20]

पुढीलपैकी कोणत्याही चारांचे पूर्ण स्पष्टीकरण करा.

- i) समर्थः पदविधिः।
- ii) तृतीया तत्कृतार्थेन गुणवचनेन।
- iii) यथा ऽसादृश्ये।
- iv) पुगन्तलघूपधस्य च।
- v) तडानावात्मनेपदम्।
- vi) णेरनिति।
- vii) तस्थस्थमिपां तांतन्तामः।

Q2) Explain fully बहुव्रीहि compound OR द्वन्द्व compound according to siddhantakaumudi.

[16]

सिद्धान्तकौमुदीनुसार बहुव्रीहिसमासाचे किंवा द्वन्द्वसमासाचे पूर्ण स्पष्टीकरण द्या.

Q3) Write the complete process of LAT OR LOT Lakara.

[16]

लट् लकार किंवा लोट् लकार याबाबतची पूर्ण प्रक्रिया लिहा.

P.T.O.

Q4) Write paragraphs on any four of the following:

[24]

पुढीलपैकी कोणत्याही चारांवर परिच्छेद लिहा.

- i) उपपदतत्पुरुषः
- ii) द्विगुसमासः
- iii) अव्ययीभावः
- iv) लृट् लकारः
- v) डित् लकारः
- vi) सार्वधातुकार्धधातुकप्रत्ययाः
- vii) परस्मैपदात्मनेपदे

Q5) a) Explain any four compounds and name them with relevant rules of Pānini: [12]

पाणिनीच्या योग्य त्या सूत्रांच्या आधारे पुढील कोणतेही चार समास स्पष्ट करा व त्यांना नावे द्या.

सप्तगङ्गम्, हरित्रातः, दुःखातीतः, राजपुरुषः, घनश्यामः, अनश्वः, दन्तोष्ठम्, चित्रगुः

b) Recognize any four forms of the following referring relevant rules of Pānini. [12]

पाणिनीची योग्य ती सूत्रे उद्धृत करून पुढीलपैकी कोणतेही चार रूप ओळखा:

भवन्ति, एधामहे, भवितास्मि, पस्पर्धे, बभूवुः, एधामास, भवेयुः, ऐधिष्ट

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2542

[Total No. of Pages : 9

[5302] - Ext.- 37

M.A. (Part - II) (For External)

SANSKRIT (Paper - III) (Group - A) Sahitya

i) Champuramayana Kanda I & II

ii) Introduction of Sahitya Shastra

चम्पूरामायणम् (काण्ड I व II) व साहित्यशास्त्राचा परिचय
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- सूचना: 1) All questions are compulsory.
सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) Figures to the right indicate full marks.
उजवीकडिल अंक गुण दर्शवितात.

Q1) A) Translate into English or Marathi any two of the following. [10]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोन श्लोकांचे इंग्रजीत किंवा मराठीत भाषांतर करा.

- i) छन्दोमयीनां मिलयस्य वाचाम्।
अन्तेवसन्तौ मुनिपुङ्गवस्य।
एतौ कुमारौ रघुवीरवृत्तं
यथाक्रमं गातुमुपाक्रमेताम्॥
- ii) गच्छता दशरथेन निर्वृत्तिं
भूभुजामसुलभां भुजाबलात्।
मातुलस्य नगरे युधाजित्
स्थापितौ भरतलक्ष्मणानुजौ॥
- iii) कान्तारंभाजि मयि कैकयराजपुत्र्याः
कार्कश्यकन्दालितया दलितस्य वाचा।
तातस्य शोकन्टनग्लपितं शरीरं
मातस्त्वया न तु कदाचिदुपैक्षणीयम्॥

P.T.O.

B) Explain with reference to context any two of the following. [10]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे संदर्भ स्पष्टीकरण करा

- i) स्वप्राणान् रामबाणस्य वीरबाणमकल्पयत्।
- ii) मातस्त्वया न तु कदाचिदुपेक्षणीयम्।
- iii) मूलस्थलानि तमसातटभूरूहाणाम्।

Q2) A) Write an essay on तारकावध with her importance चम्पूरामायणम्. [20]

चम्पूरामायणातील तारकावध प्रसंगाचे महत्व सांगून तारकावध प्रसंग सविस्तर लिहा.

OR/किंवा

Critically appreciate बालकाण्डम् of चम्पूरामायणम्.

चम्पूरामायणातील बालकाण्डाचे विवेचक रसग्रहण करा.

B) Write critical notes on any one of the following. [10]

खालीलपैकी कोणत्याही एकावर समीक्षात्मक टिपणे लिहा.

- i) Character of vishvamitra
विश्वामित्रांची व्यक्तिरेखा
- ii) Story of त्रिशङ्कू
त्रिशङ्कूची कथा

Q3) Write an essay on ध्वनिस्वरूप according to आनन्दवर्धना. [20]

आनन्दवर्धनानुसार ध्वनिस्वरूप स्पष्ट करा.

OR/किंवा

What is meant by व्यभिचारिभाव State abrief review of the व्यभिचारिभाव

व्यभिचारिभाव म्हणजे काय? व्यभिचारिभाव यावर थोडक्यात आढावा घ्या.

Q4) Describe the रीति according to वामनाचार्य

[20]

वामनाचार्यानुसार रीति संकल्पना स्पष्ट करा.

OR/किंवा

Explain the यमक & अनुप्रास अलंकार according to भामह.

भामहानुसार यमक व अनुप्रास अलंकार स्पष्ट करा.

Q5) Write short notes on any one of the following.

[10]

पुढीलपैकी कोणत्याही एकावर टीप लिहा.

i) दीपकालंकार

ii) रस

Total No. of Questions : 5]

P2542

[5302] - Ext.- 37

M.A. (Part - II) (For External)

SANSKRIT (Paper - III) (Group - B) Vedanta

सर्वदर्शनसंग्रह (चार्वाक, बौद्ध, जैन, व पाशुपत) व पंचदशी (चित्रदीप प्रकरण)
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- सूचना: 1) All questions are compulsory.
सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) Figures to the right indicate full marks.
उजवीकडिल अंक गुण दर्शवितात.

Q1) A) Translate with explanatory notes into English or Marathi any two of the following. [10]

पुढीलपैकी कोणत्याही उताऱ्यांचे मराठी किंवा इंग्रजीमध्ये भाषांतर करा.

- तत्र पृथिव्यादीनि भूतानि चत्वारि तत्त्वानि। तेभ्य एव देहाकार परिणतेभ्यः किण्वादिभ्यो मदशक्तिवत् चैतन्यमुपजायते। विनष्टेषु सत्सु स्वयं विनश्यति। तदाहुः - विज्ञानघन खैतेभ्यो भूतेभ्यः समुत्थाय तान्येवानुविनश्यति। न प्रेत्यसंज्ञास्ति इति। तच्चैतन्यविशिष्ट देह खात्मा, देहातिरिक्त आत्मनि प्रमाणाभावात्।
- अथ भावादभिन्नोऽतिशयः सहकारिभिराधीयत इत्यभ्युपगम्येत तर्हि प्राचीनो भावोऽनतिशयात्मा निवृत्तोऽन्यश्चातिशयात्मा कुर्वद्रूपादिपदवेदनीयो जायत इति फलितं ममापि मनोरथ द्रुमेण। तस्मात्क्रमेणाक्षणिकस्यार्थक्रिया दुर्घटा।
- चेतनपरतन्त्रत्वे सत्यचेतना कला। सापि द्विविधा कार्याख्या कारणाख्या चेति। तत्र कार्याख्या दशविधा पृथिव्यादीनि पञ्च तत्त्वानि रूपादयः पञ्च गुणाश्चेति। कारणाख्या त्रयोदशविधा ज्ञानेन्द्रियपञ्चकं कर्मेन्द्रियपञ्चकम् अध्यवसायाभिमानसंकल्पा भिधवृत्तिभेदात् बद्ध्यहंकारमनो लक्षणमन्तः करणत्रयं चेति।

B) Translate with explanatory notes into English or Marathi any two of the following. [10]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे मराठी किंवा इंग्रजीमध्ये विवेचक टीपासह भाषांतर करा.

- इदं रूप्यमिदं वस्त्रमिति यद्वदिदं तथा।
असौ त्वमहमित्येषु स्वयमित्यभिमन्नते॥

- ii) कूटस्थे कल्पिता बुद्धिस्तत्र चित्रप्रतिबिंबकः।
प्राणानां धारणाज्जीवः संसारेण स युन्यते॥
- iii) जगाच्चित्रं स्वचैतन्ये परे चित्रमिवार्पितम्।
मायया तदुपेक्ष्यैव चैतन्यं परिशिष्यताम्॥

Q2) A) Explain with reference to the context any two of the following [10]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे संसर्भ स्पष्टीकरण द्या.

- i) चिदचिद् द्वे परे तत्त्वे विवेकस्तद्विवेचनम्।
- ii) सर्वस्य संसारस्य दुःखात्मकत्वं सर्वतीर्थकरसंमतम्।
- iii) तत्र दुःखान्तो द्विविधः अनात्मकः सात्मकश्चेति।

B) Explain with reference to the context any two of the following. [10]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे संसर्भ स्पष्टीकरण द्या.

- i) तेन संगः परित्याज्यः सर्वदा सुखमिच्छता।
- ii) मायाबीजं तदेवैकं सुषुप्तावनुभूयते।
- iii) शुक्तौ रूप्यवदध्यस्ता विक्षेपाध्यास एव हि।

Q3) Write an essay on 'चार्वाक' philosophy according to सर्वदर्शनसंग्रह.

सर्वदर्शनसंग्रहानुसार 'चार्वाक' तत्वज्ञानावर निबंध लिहा.

[20]

OR/किंवा

Write in detail about 'पाशुपतदर्शनम्'

पाशुपतदर्शनाविषयी सविस्तर लिहा.

Q4) Explain the concept of 'अविद्या' as depicted in पंचदशी.

[20]

पंचदशीमध्ये वर्णिलेले अविद्येचे स्वरूप स्पष्ट करा.

OR/किंवा

Explain different views of philosophers on the soul according to पंचदशी.

पंचदशीनुसार आत्मविषयक तत्ववेत्यांचे विविध दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

Q5) Write short notes on any four of the following.
कोणत्याही चारांवर टिपा लिहा.

[20]

- i) सप्तभङ्गीनय
- ii) रत्नत्रयम्
- iii) शून्यवादः
- iv) पंचदश्यां जगत्सृष्टिः
- v) तत्त्वज्ञानस्य फलम् (पंचदशी)
- vi) ईश्वरस्वरूपम् (पंचदशी)

Total No. of Questions : 5]

P2542

[5302] - Ext.- 37
M.A. (Part - II) (For External)
SANSKRIT (Paper - III) (Group - D) Veda
Satapatha Brahmana, Apastamba SS, Asvalayana GS&
Paniniya Siksa
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- सूचना:** 1) *All questions are compulsory.*
सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) *Figures to the right indicate full marks.*
उजवीकडिल अंक गुण दर्शवितात.

Q1) Explain with reference to the context - any 4

[20]

ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा - कोणतेही 4

- i) देवयजनं जोषयन्ते। ii) अथ वासः परिधत्ते सर्वत्वाय।
iii) अष्टो ह वै पुत्रा अदितेः। iv) सर्वाणि ह वै दीक्षाया यजूंष्यौद्ग्रभणानि।
v) यद्यु एकं भवति- तदेषा लोकानां रूपम्।
vi) गर्भो वा एष भवति - यो दीक्षते।

Q2) Explain with reference to the context - any 4

[20]

ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा - कोणतेही 4

- i) नित्यो गतश्रियो ध्रियते।
ii) यदेव गार्हपत्येऽधिश्चयाति पवयत्येवैनत्।
iii) यं कामयेत पुत्राणामयमृध्नुयादिति तं प्रति पूर्णमुन्नयेत्।
iv) ब्रीहीणां यवानां श्यामाकानामित्यग्रपाकस्य यजेत।
v) यूप्या वृक्षा : पलाशखदिरबिल्वरौहीतकाः।
vi) स शामित्रः

Q3) Translate the following stanzas with explanatory notes - any 4

[20]

पुढील श्लोकांचे सटीप भाषांतर करा - कोणतेही 4

- i) स्वरा विंशतिरेकश्च स्पर्शाना पञ्चविंशतिः।
यादयश्च स्मृता ह्यष्टौ चत्वारश्च यमाः स्मृताः॥
- ii) मारूतस्तूरसि चरन् मन्द्रं जनयति स्वरम्।
प्रातः सवनयोगं त छन्दो गायत्रमाश्रितम्॥
- iii) उदात्तश्चानुदात्तश्च स्वरितश्च स्वरास्त्रयः।
ह्रस्वो दीर्घः प्लुत इति कालतो नियमा अचि॥
- iv) हकारं पञ्चमैर्युक्तमन्तः स्थाभिश्च संयुतम्।
औरस्यं तं विजानीयात् कण्ठ्यमाहूरसंयुतम्॥
- v) अर्धमात्रा तु कण्ठ्यस्य एकारौकारयोर्भवेत्।
ऐकारौकारयोर्मात्रा तयोर्विवृतसंवृतम्॥
- vi) अनुस्वारयमानां च नासिकास्थानमुच्यते।
उपध्मानीय ऊष्मा च जिह्वास्वामूलीयनासिके॥

Q4) Explain with reference to the context - any 4

[20]

ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा - कोणतेही 4

- i) चतुर्थे गर्भमासे सीमन्तोन्नयनम्।
- ii) ऋत्विजो वृत्वा मधुपर्कमाहरेत्।
- iii) आश्वयुज्यामाश्वयुजीकर्म।
- iv) अथैतैर्वास्तु परीक्षेत।
- v) संग्रामे समुपोहळे राजानं संनाहयेत्।
- vi) अथ शूलगवः।

Q5) Write detailed notes on - any 2
सविस्तर टिपा लिहा. - कोणतेही - 2

[20]

- i) सोमक्रयणविधि from the 3rd काण्ड of शतपथब्राह्मण.
शतपथब्राह्मणग्रंथातील तिसऱ्या काण्डामधील सोमक्रयणविधि
- ii) अग्न्युपस्थानकर्म from अग्निहोत्र ritual.
अग्निहोत्रविधीतील अग्न्युपस्थानकर्म.
- iii) Position of शिक्षा Texts in vedic tradition and importance of पाणिनीयशिक्षा.
शिक्षाग्रंथाचे वैदिक परंपरेतील स्थान आणि पाणिनीयशिक्षेचे महत्व.
- iv) Marriage - ritual from आश्वलायनगृह्यसूत्र.
आश्वलायनगृह्यसूत्रातील विवाहविधि.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2543

[Total No. of Pages : 2

[5302] - Ext.- 38

M.A. (For External) (Part - II)

SANSKRIT (Paper - IV)

i) History of Sanskrit Literature

संस्कृत साहित्याचा इतिहास

ii) Panchakarma from Ayurved &
Gherandsamhita

Shatkriya from Hatpradeepika

आयुर्वेदानुसार पंचकर्म व घेरंड संहिता आणि हठ

प्रदीपिकेनुसार षट्क्रिया

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

1) All questions are compulsory.

सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) Figures to the right indicate full marks.

उजवीकडिल अंक गुण दर्शवितात.

Q1) a) Take a brief review of पण्डित जगन्नाथ's Literature. [20]

पण्डित जगन्नाथांच्या साहित्याचा थोडक्यात आढावा घ्या.

OR/किंवा

b) Write a detailed essay on kalidasa's nature reflected in his literature.

कालिदासाच्या साहित्यातील निसर्ग यावर सविस्तर निबंध लिहा.

Q2) a) Write an exhaustive note on किरातार्जुनीयम् [20]

किरातार्जुनीयम् यावर सविस्तर टीप लिहा.

OR/किंवा

Write an exhaustive note on पञ्चमहाकाव्यानि

पञ्चमहाकाव्यानि यावर सविस्तर टीप लिहा.

b) Write critical paragraphs on any one of the following. [10]

पुढीलपैकी कोणत्याही एकावर विवेचक परिच्छेद लिहा.

i) दण्डी.

ii) गधवाङ्मयम्।

P.T.O.

Q3) a) What is meant by षट्क्रिया & Write a detailed notes on धौतिक्रिया? [20]
षट्क्रिया म्हणजे काय? हे सांगून धौतिक्रिया स्पष्ट करा.

OR/किंवा

b) Write a detailed notes on बास्तिक्रिया
बास्तिक्रिया यावर सविस्तर टीप लिहा.

Q4) a) Fully explain पञ्चकर्म [20]
पञ्चकर्म सविस्तर स्पष्ट करा.

OR/किंवा

Write procedure & Importance of विरेचन
विरेचनाची प्रक्रिया व महत्त्व स्पष्ट करा.

b) Write critical notes on any one of the following. [10]
खालीलपैकी कोणत्याही एकावर समीक्षणात्मक टीप लिहा.

i) नस्य

ii) गणेशाक्रिया

